

Tisztelt Rector Úr, Kancellár Úr, Rectorhelyettes, Dékán és Dékánhelyettes Asszonyok és Urak, tisztelt Tanári Kar, tisztelt Egyetemi Polgárok, tisztelt Vendégeink!

Nagy tisztelettel köszöntöm Önöket a március 15-ei ünnepünkön. Történelmünk során mindig kiemelkedő jelentőséggel bírt 1848. március 15. megünneplése. Mindig magában hordozott egy sajátos szimbolikus jelentéstartalmat, a magyar szívekben a szabadság, a fejlődés, a nemzeti tudat érzését.

Széchenyi István így fogalmazott: *"Tiszteld a múltat, hogy érthesd a jelent, és munkálkodhass a jövőn."* E szavakat mottóul választva hadd idézzem fel a korabeli eseményeket!

Immár 170 év telt el azóta, hogy a 48-as forradalmárok győzedelmeskedtek az idegen uralom ellen. A „győzedelmeskedtek” kifejezés nem tévedés, hiszen a szabadságharc eredményeként, a súlyos katonai vereség, a megtorlás ellenére, az önkényuralom falai kezdtek leomlani. Ahogy Kossuth Lajos mondta: *„Letétetett a szabadság talpköve.”*

1848. március 15. fontosságát a pesti eseménysor mellett, a pozsonyi országgyűlés tevékenysége és a forradalmi eseményeket megelőző két évtizedes időszak, a reformkor eredményei adják. A reformkorban mindenki hozzá próbált járulni a fejlődéshez és azt adta, amiben a legjobb volt. Nyelvújítóinknak, íróinknak és költőinknek köszönhetjük anyanyelvünk szépségeit. Építészeink alkották az olyan mesterműveket, mint a Vigadó vagy a Nemzeti Múzeum. Tudósaink felfedezték a gyufát (Irinyi János, 1836) vagy a villanymotort (Jedlik Ányos, 1830), létrehozták a Magyar Tudományos Akadémiát (1825-1830). Iparosainknak köszönhetjük a Pestet és Budát összekötő Lánchíd megépítését (1839-49), a Pest és Vác között közlekedő első vonatot (1846). Ezen korszakban keletkezett gyönyörű himnuszunk (szövege 1823-ban, zenéje 1844-ben született) és vált hivatalossá zászlónk piros-fehér-zöld színe. 1848. tavaszán lett főváros Pest-Buda, amely óriási változás volt, hiszen 1526. óta Pozsony volt a főváros. Politikai elitünk pedig (Kossuth, Széchenyi, Kölcsey és Batthyány) országgyűlésről országgyűlésre a nemesség és a jobbagyság fokozatos érdekegyesítésével készítették elő 1848. változásait.

A reformkor politikusai nyomában jött egy fiatal, radikális generáció, az „országgyűlési ifjak”, akiknek legnagyobb célja hazánk politikai és gazdasági függetlenségének elérése volt. Mindenki ismeri a legnevezetesebb konkrétumokat:

- A 12 pont ismertetése és kinyomtatása a Nemzeti dallal együtt.
- A bebörtönzött Táncsics Mihály kiszabadítása.
- A betiltott Bánk Bán előadása.

Miközben Pesten Petőfi Sándor, Jókai Mór és Vasvári Pál vezetésével zajlottak a forradalmi események, addig a győzelmet Bécsben Kossuth és Széchenyi vívta ki. V. Ferdinánd a felirati követeléseket kényszerből és félelemből jóváhagyta, és márc. 17-én Batthyány Lajost az első magyar miniszterelnöknek nevezte ki. Azaz beleegyezett az önálló magyar kormány és a független Magyarország megalakulásába. Hamarosan, április 11-én, az utolsó rendi országgyűlés által létrehozott törvényt is szentesítette. Ez döntő fordulat volt a magyar történelemben. A főleg Kossuth által kidolgozott áprilisi törvények alapján

Magyarország csaknem független ország lett. A 31 törvény révén hazánk maga mögött hagyhatta a feudalizmust, lerakhatta a modern Magyarország alapjait. A törvények biztosították a polgári fejlődést, a felzárkózási lehetőséget a nyugathoz, s megkezdték a jobbágyrendszer felszámolását.

Széchenyi a következőképp összegezte az eseményeket:

„...Az én politikám biztos volt, de lassú, Kossuth egy kártyára tett mindent és legalább idáig annyit nyert a hazának, mint amennyit az én politikám tán 20 év alatt bírhatott volna előállítani! Ha reactio nem történik és több lesz bennünk a hazafiság, mint az irigység s több a polgári erény, mint dicsvágy, én biz' azt hiszem, lesz még a magyarbul valami s pedig sok!”

A szabadságharc nem bukott el végleg, mert a jobbágyfelszabadítás később mégis megvalósult, s nem bukott el azért sem, mert példát és erőt mutatott a zsarnokság elleni küzdelemben. Továbbá ne feledjük, hogy a szabadságharc a megtorlás ellenére is előkészítette a kiegyezést és egy szinte példátlan fejlődést 1867-től az első világháborúig.

Miként lehetséges az, hogy a magyar szabadságharc Európa összes többi országával ellentétben 1,5 évig tartott, és Ausztria nem is tudta önerőből leverni? Nos, elsősorban az összefogás miatt, mely során az érdekellentét ellenére a főuraktól kezdve a városi polgárokon át a jobbágyokig mindenki hozzátette a forradalomhoz a maga tehetségét és tudását, sőt akár fegyveresen részt is vett a harcokban. Az egész nemzet összefogása, egysége vihette csak sikerre a forradalmat. És ez jelentett összetartó erőt a gyászoló országnak azután is, hogy szabadságharcunkat idegen hatalmak segítségével vérbe fojtották. Emellett szükség volt még elsöprő tenni akarásra, önfeláldozásra, emberi és anyagi áldozatokra és a kudarcok ellenére is kitartásra. Szükség volt egymásba vetett bizalomra, egymás segítségére is.

Magyarország 1526. után egészen 1848. márc. 15-ig nem tudott akkora erőt felmutatni, mint ezen az egyetlen napon. Az események pedig egymás mellé állították az ország minden rétegét.

Úgy gondolom, hogy ma, amikor nemzetünk előtt a jelen kor kihívásai, fejlődési lehetőségei és válságai állnak, e napnak az emléke fontos tanulságokkal töltheti meg ünneplő elménket. E tanulságok pedig az újra, a reformokra való nyitottság, az összefogás, az egység, a kitartás, az áldozatok ellenére is tenni akarás és egymás megbecsülése a véleménykülönbségek, illetve érdekellentét ellenére is. Mint láthatjuk, ezeknek együtt hegyeket megmozgató ereje van. S én azt látom, hogy a 170 évvel ezelőtti naphoz hasonlóan egyetemünkön is ilyen szellem uralkodik.

Zárásul Juhász Gyula „*Március idusára*” című verséből szeretnék idézni:

...Ó, akkor, egykor, ifjú Jókai
És lángoló Petőfi szava zengett,
Kokárda lengett és zászló lobogott;
A költő kérdett és felelt a nemzet.
Ma nem tördel bilincset s börtönajtót
Lelkes tömeg, de munka dala harsog,

Szépség, igazság lassan megy előre,
Egy szebb, igazabb, boldogabb jövőbe.

De azért lelkünk búsan visszanéz,
És emlékezve mámoros lesz tőled,
Túnt március nagy napja, szép tavasz,
Mely fölráztad a szunnyadó erőket...

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!